

ISSN 2522-4131

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Альманах науки

№ 3 (24) березень 2019 р.

ЗМІСТ

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ	4
Головіна К.М., Боброва О., Шапкіна О.О., Ніпот О.Є. ВПЛИВ ОКСИДАТИВНОГО СТРЕСУ НА МЕХАНІЧНУ СТІЙКІСТЬ ЕРИТРОЦИТІВ ПРИ ГІПОТЕРМІЧНОМУ ЗБЕРІГАННІ.....	4
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	8
Ковтун Е.О., Жигарева Д.О. ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	8
МЕДИЧНІ НАУКИ	12
Шевченко О.М., Поліков Г.О., Лихман В.М., Шевченко В.О. ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ОБРАНОЇ ОПЕРАЦІЇ У ПАЦІЄНТІВ ІЗ ТРАВМОЮ СЕЛЕЗІНКИ.....	12
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ	15
Безрук Л.Г. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗААУДИ- ТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ – УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗМІСТУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ.....	15
Брейлян К.В. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПТНЗ У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ.....	18
Павловська-Єжова Т.А., Сокальська В.Ф. АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧ- НИХ ПРИНЦИПІВ В.С. КОСЕНКА В СУЧАСНІЙ МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ....	24
Павлюк Ю.І. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ОЦІННО-КОНТРОЛЬНИХ ДІЙ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	29
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	33
Омельченко О.Є. МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	33
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ	40
Parkhuts В.І. INFLUENCE OF FERTILIZATION ON THE YIELD AND QUALITY OF WINTER RAPE SEED	40
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	42
Томенко І.І., Галунова Н.М. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В РІЗНИХ КРАЇНАХ	42
ЮРИДИЧНІ НАУКИ	45
Василенко Ю.О. ЗАПОВІТ ПОДРУЖЖЯ	45
Горчанюк О.С. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В СБ УКРАЇНИ (ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ).....	53
Рудюк О.О. РАХУНОК УМОВНОГО ЗБЕРІГАННЯ (ЕСКРОУ) - НОВИЙ ВИД БАНКІВСЬКОГО РАХУНКУ	56

АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ В. С. КОСЕНКА В СУЧАСНІЙ МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ

У статті проаналізовано педагогічні принципи В. С. Косенка, охарактеризовано багатогранну постать митця в єдності композиторської, виконавської та педагогічної діяльності на основі спогадів сучасників.

Розглянуто новаторську методичку фортепіанного виконавства В. Косенка з точки зору практичного використання його постулатів у сучасній музично-педагогічній діяльності та підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва

Ключові слова: український композитор, педагог, педагогічні погляди, творчі принципи, музична освіта.

Постановка проблеми. В умовах розвитку вищої школи пріоритетного значення набувають процеси оновлення змісту та методів удосконалення фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва. Зростають вимоги до якості освіти й виникає запит на компетентних фахівців. Успішність розв'язання проблеми пошуку нових підходів та більш результативних технологій навчального процесу неможлива без глибокого аналізу і творчого застосування педагогічних напрацювань відомих вітчизняних митців, зокрема, представників фортепіанної школи.

Значне місце в сузір'ї українських педагогів-піаністів посідає Віктор Степанович Косенко. Композитор-інтелектуал початку ХХ століття, блискучий піаніст і педагог багато сил віддав вихованню молодих композиторів та музикантів-виконавців.

Стан дослідження. Неординарна особистість В. С. Косенка в різні часи цікавила українських музикознавців. Творчу спадщину митця досліджували В. Довженко, Л. Хінчина, О. Олійник, Р. Стецюк, Б. Фільц, К. Шамаєва. В переважній більшості ці дослідження були присвячені композиторській та виконавській діяльності В. С. Косенка. Значно менше висвітлені педагогічні принципи музиканта, особливості його методички виховання професійних виконавців.

В останні десятиліття спостерігається значний інтерес до педагогічної діяльності В. С. Косенка. Матеріали досліджень вчених увійшли до ювілейної збірки наукових статей «Віктор Степанович Косенко: погляд з 90-х рр.», з'явилися окремі публікації мистецтвознавців Л.О. Гришко-Ратьковської, О. Г. Таранченко, в яких розкриті витоки становлення художньої постаті В. С. Косенка. В листопаді 2018 року відбулася науково-практична конференція «Віктор Косенко,

його доба і культура ХХІ століття», присвячена 80-річчю створення Музею-квартири В. С. Косенка. І, як зазначає О. Г. Таранченко, сьогодні подальший рух «назустріч» В. Косенку є необхідним, аби з позицій нинішнього рівня розвитку музикознавства, накопичених відомих і віднайдених нових фактів відтворити істинне значення унікальної постаті композитора, без здобутків якого був би неможливим сучасний європейський поступ української музики. [6].

Мета статті – висвітлити педагогічні погляди В. С. Косенка на основі спогадів сучасників композитора: рідних, друзів, колег, численних учнів; дослідити сутність новаторських методів та прийомів виконавства видатного музиканта.

Виклад основного матеріалу. Природа наділила В. С. Косенка унікальними здібностями – абсолютним слухом, феноменальною музичною пам'яттю, надзвичайним потягом до музики. Першими вчителями були мама і старша сестра, яка на той час навчалась у Варшавській консерваторії. Професійно займатись музикою почав у відомих варшавських педагогів – професора Ю. Юдицького, а згодом у професора О. Михайловського. У спогадах дружина композитора пише, що Ю. Юдицький систематизував хаотичні знання учня; уроки з Ю. Юдицьким дали напрям його музичному розвитку, а потім заняття з О. Михайловським принесли чудові наслідки [2, с. 10].

Потрібно зазначити, що Олександр Михайловський, відомий польський композитор, піаніст, педагог, корифей польської «шопеністики», був випускником Лейпцизької консерваторії, учнем І. Мошелеса і К. Таузіга. Вважається, що Лейпцизька фортепіанна школа була провідною в Західній Європі, об'єднувала кращі досягнення різних методичних напрямків і шкіл, не протиставляючи їх. Всі вони зберігали орієнтації на

класичні традиції видатних попередників і водночас асимілювали прогресивні ідеї у галузі фортепіанної педагогіки і виконавства. Основи музичного виховання, отримані від О. Михайловського, мали значний вплив на подальше професійне зростання митця, формування його світогляду.

Таким чином, на час вступу до Петроградської консерваторії В. Косенко мав блискучу європейську музичну освіту. Він був зарахований до старшого курсу фортепіанного класу професора І. С. Міклашевської.

Ірина Міклашевська теж свого часу навчалась у Варшавській консерваторії, стажувалась в Берліні у Л. Крейцера. Яскрава, талановита піаністка, І. Міклашевська прищепила Віктору Степановичу тонкий смак і виразність виконання. «Навчання у цього педагога мало велике значення для формування не тільки піанізму, але й естетичних поглядів В. Косенка. У репертуарі І. Міклашевської поряд з творами Ф. Шопена, Ф. Ліста значне місце посідала музика Й. Брамса, М. Рegera, С. Франка, К. Дебюссі, М. Равеля. Згодом популяризація сучасного музичного мистецтва стане одним з основних напрямків багатогранної діяльності В. Косенка», – пише Л. О. Гришко-Ратковська [5]. Навчаючись на двох факультетах – фортепіанному і композиторському, В. Косенко в студентські роки багато уваги приділяв удосконаленню техніки гри на фортепіано. Розробив спеціальні вправи, які і стали в подальшому навчальним матеріалом в роботі зі студентами. «Вправи, які я повинен грати щодня обов'язково, грати у всіх тональностях», – такі помітки робив В. Косенко у своїх зошитах, які зберігається в особистому архіві композитора в НБУ імені В. І. Вернадського.

Педагогічна діяльність В. С. Косенка розпочалась в музичній школі міста Житомира, де на той час жила його родина і куди він приїхав у 1919 р. після закінчення консерваторії. Тут композитор розгорнув велику виконавську і творчу діяльність. Він виступає у відкритих концертах як соліст і як концертмейстер-ансамбліст у складі організованого ним камерного тріо. Враження від гри В. Косенка залишив у спогадах його житомирський знайомий Є. Голембовський: «Чарівний звук, глибоке проникнення у зміст твору, темперамент, свіжість та щирість були неодмінними рисами його виконавського стилю» [2, с. 122]. Квартира В. Косенка стає центром музичного життя Житомира. Ось як

згадує житомирський період дружина Косенка: «У Житомирі життя наше було сповнене музики. Навколо Віктора Степановича гуртувалося багато музикантів – і ті, що постійно проживали в місті, і ті, що бували на гастролях» [1, с. 14]. «Без перебільшення можна сказати: де був Косенко, там звучала музика, а де була музика, там завжди був необхідний Косенко з його культурою, талантом та доброзичливістю» [2, с. 85].

В музичній школі Житомира композитор вів клас фортепіано. Спогади його учня Ф. Дембно-вельського свідчать, що на уроках Віктор Степанович завжди був зосереджений, уважний, заняття проходили цікаво. Прийти не підготовленим до вчителя було просто неможливо [2, с. 85].

Слід сказати, що на той час значного інтересу до педагогічної роботи В. Косенко не виявляв. Блискучий піаніст, він мріяв про кар'єру виконавця. «Він був чудовим виконавцем і композитором, його уява була сповнена безлічі думок, мелодій, ідей, цікавих задумів. А тут доводилося слухати дитячі вправи. І часто, замість того, щоб грати свій урок, я просила Віктора Степановича заграти що-небудь. Він робив це охоче», – згадує учениця В. Косенка співачка Зоя Гайдай [1 с. 108].

В повну силу розкрився педагогічний талант В. С. Косенка в київський період творчості, коли навесні 1929 року його запросили викладати у Музично-драматичному інституті імені М. В. Лисенка (пізніше цей інститут був реорганізований у консерваторію).

Характерною особливістю київського періоду був творчий універсалізм В. С. Косенка. Він – відомий композитор, чий камерні твори включалися в репертуар провідних співаків, виконавців-інструменталістів. Його музика звучить в ефірі українського радіо. В. Косенко веде активну виконавську діяльність як піаніст і ансамбліст. «Віртуозна майстерність, вишуканий індивідуальний стиль виконання дають змогу молодому музикантові посісти чинне місце серед провідних українських митців», – так характеризує початок київського періоду діяльності В. С. Косенка Олена Таранченко [6].

В Музично-драматичному інституті В. Косенко веде клас фортепіано, камерного ансамблю, композиції, читає лекції з аналізу музичних форм. В листі до дружини від 23.10.1929р. він пише: «Маю 5 учнів по фортепіано, 4 години клас ансамблю і 2 години – аналіз форми на тиждень; як бачиш, робота неважка. Я вже

ознайомився з планом роботи і вважаю, що потрапив у вельми сприятливі умови» [2, с. 269].

Навколо композитора гуртується творча молодь, із захопленням чекає занять з улюбленим професором. Допомогати кожному, хто тягнеться до справжньої музики, спрямовувати того, хто потребує поради – такі принципи сповідував видатний педагог. Його уроки для студентів ставали справжнім святом. На жаль, Віктор Степанович не залишив методичних посібників, музично-дидактичної літератури, монографій. Про особливості педагогічної лабораторії майстра ми дізнаємось зі спогадів друзів, колег, учнів.

В основі педагогіки В. Косенка, людини високої культури та широкого освітнього кругозору, лежить колосальний вплив на учня, готовність допомогти учневі в будь-якій життєвій ситуації.

Зі спогадів дружини композитора дізнаємось, що відносини у Віктора Степановича зі студентами консерваторії, з молоддю були не сухими «академічними», а скоріш приязними і дружніми. М'яка, але водночас неаблаганна його вимогливість до учнів поєднувалась зі щирою увагою до особистих справ кожного з них [2, с. 49]. Заняття в класі В. Косенка завжди проходили при великій кількості слухачів. Це, безумовно, давало учням корисний досвід публічної гри, виховувало волюві виконавські якості. Основна мета занять полягала в тому, щоб виявити творчу індивідуальність учня, розвинути його художній смак, самостійність музичного мислення. Спілкування проходило на основі взаємного потягу до музики.

В. С. Косенко був винятково музикальною людиною. Вивчаючи на уроках твір, він глибоко «занурювався» у нього, вдаючись до найменших деталей. Такої ж скрупульозності до навчання вимагав і від своїх студентів. Водночас талановитий педагог надавав яскравий приклад власною працею. Як при написанні творів, так і при їх виконанні він, перебуваючи у постійному творчому пошуку, осмислював найменші деталі, знаходив кілька варіантів рішення, щоб обрати з них найбільш досконалий.

Відтак, знайомство з новим твором починалось з намагань зрозуміти сутність музики, відчутти всю глибину авторського задуму. Разом з тим В. Косенко вимагав досконалого вивчення нотного тексту, знання особливостей будови твору, виразності інтонування, чіткості ритму. Він умів глибоко розкрити задум композитора,

активізувати внутрішній слух, показати, як слід грати [1, с. 163-164].

Насамперед, педагог навчав студента працювати самостійно, допомагав знайти свій особистий шлях в мистецтві, розвивав інтелектуальні, аналітичні здібності учня як невід'ємну складову творчого мислення музиканта.

Розглянемо ще один аспект педагогічних здобутків майстра – його культуру звуку, так звану «косенкову майстерню звуку».

Для В. Косенка, який ґрунтовно вивчив можливість фортепіано, досконально володів грою на ньому, знав його специфіку, цей інструмент став свого роду технологічною лабораторією. Це була та сфера, де визрів і розкрився на всю силу його талант, сформувались риси й принципи художнього мислення [4, ст. 16].

Володіючи бездоганною технікою, надзвичайно виразним виконанням і чарівним звуком, він такі ж виконавські якості виховував у своїх студентів. Важливе місце в процесі розучування твору відводилось пошуку тембрального забарвлення звуку. Маючи композиторське оркестрове мислення, Косенко вимагав від учнів не прямої імітації того чи іншого інструменту, а можливості уявити і передати враження від гри на конкретному інструменті. З цим був пов'язаний і пошук штрихів. До речі, сам Віктор Степанович добре володів грою на валторні, майстерно виконував твори Баха і інших композиторів-поліфоністів на органі.

Крім того, для досягнення красивого, кантиленного звучання, учитель радив студентам орієнтуватись і на «вокальність» гри, вчитись у хороших вокалістів виразному інтонуванню, фразуванню мелодії, гнучкості ритму і природньому диханню.

Відомо, що Віктор Степанович стояв і за диригентським пультом. В. П. Хоменко, учень В. Косенка, писав: «Знав я, що він чудовий піаніст, а виявляється, він ще й справжній диригент з чітким розумінням художнього завдання, з глибоким знанням оркестру, з виразними, стриманими жестами» [1, .138].

В. Косенко багато часу приділяв виконавській майстерності, постійно тренувався в технічній досконалості, пояснював студентам, що тільки технічно володіючи інструментом, можна досягти виразності виконання. Проте наголошував, що техніка невід'ємна від музики і може бути тільки певним засобом, конкретним прийомом. Тому робота над технікою виконання в класі В.

Косенка завжди була підпорядкована повноцінному розкриттю музичного образу. Певна річ, педагог вимагав від студентів правильного відтворення авторських штрихів, точної артикуляції відповідно до стилю композитора.

Постійно і напружено працюючи, В. Косенко створював умови для ретельної систематичної роботи, що завжди є запорукою розвитку закладених в студентів здібностей і досягнення бажаної мети. Один з виконавців творів В. Косенка, професор та декан фортепіанного факультету Київської консерваторії Євген Михайлович Сливак зазначав, що чудовий піаніст і викладач Косенко свої піаністичні та педагогічні принципи втілював у власних творах, тому вони містять багатий матеріал для формування фортепіанної майстерності [2, с. 181].

Слід відзначити, що маючи тонкий педагогічний хист В. Косенко умів розкривати в учня потаємні творчі здібності, пробуджувати сприйняття довершеності форми, логіки розвитку музичної думки. На кожному занятті перед учнями відкривалися нові можливості подальшого творчого зростання та удосконалення. Під час уроку Віктор Степанович ніколи не залишався «слухаючим педагогом». Він разом з учнем проходив увесь його творчий шлях, разом з ним і творив [1, с. 126]. Без сумніву, саме у вихованні любові і глибокої поваги до музики полягає успішність педагогічної діяльності великого митця.

З огляду на викладене вище цілком зрозуміло, що композиторська, виконавська і педагогічна обдарованість В. С. Косенка подарувала українському музичному мистецтву талановиту плеяду композиторів А. Філіпенка, О. Сандлера, Д. Пшеничного; піаністів Ф. Аєрову, Є. Павлову, М. Обермана, Ю. Будницьку, А. Луфера; музикознавця В. Хоменка; вокалістів З. Гайдай, Г. Сельок-Лапіну і багато інших музикантів, які з великою вдячністю і шаную згадували свого вчителя, втілюючи його поради і настанови в

своїй творчості. Як зазначає Л. Гришко-Ратьковська, фортепіанна педагогіка і виконавство Віктора Степановича Косенка були біля джерел розвитку фортепіанного мистецтва і значною мірою обумовили його розвиток на наступні десятиліття [5].

Висновки. Отже, проаналізувавши педагогічну сферу діяльності В. С. Косенка можна з упевненістю стверджувати, що його принципи і методи виховання музикантів-виконавців актуальні в сучасній музичній освіті.

В педагогічних поглядах Віктора Степановича переважають принципи європейської фортепіанної школи, трансформовані відповідно до українських національних традицій.

Особливість педагогіки В. Косенка полягає в тому, що він, талановитий композитор і блискучий виконавець, знав ремесло зсередини.

Матеріали досліджень принципів та методології фортепіанного виконавства композитора є дієвим дидактичним матеріалом для викладачів-практиків в удосконаленні інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Перспективи наступних розвідок у даному напрямку пов'язані з подальшим вивченням педагогічної діяльності В. Косенка з позицій сучасних тенденцій розвитку професійної музичної освіти.

Потребують перевидання з відповідними науковими коментарями листи В. Косенка, спогади сучасників про нього. Музикознавці лише на шляху до створення узагальнюючої монографічної праці про вклад майстра у формування і розвиток української класичної виконавської школи.

Основною тенденцією повинно стати положення про те, що національна система музичної освіти зобов'язана зберігати та примножувати кращі традиції української музично-педагогічної думки.

Список використаних джерел:

1. В. С. Косенко у спогадах сучасників /поряд. А.В.Косенко. – К. : Муз. Україна, 1967. – 179 с.
2. В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – 295с.
3. Олійник, О. С. В. Косенко: популярний нарис / О. С. Олійник. – К. : Муз. Україна, 1989. – 62 с.
4. Стецюк Р. Віктор Косенко / Р. Стецюк. – К. : Муз. Україна, 1974. – 56 с.
5. Гришко-Ратьковська Л. О. В.С. Косенко – професор Київської державної консерваторії імені П.І. Чайковського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://knmau.com.ua/naukovi-vydannya/naukovyuisnyk/naukovyuisnyk-vypusk-87/>
6. Таранченко О. Я йду далі, я йду до світла.(київський період життєтворчості Віктора Косенка). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://knmau.com.ua/wp-content/uploads/2016/09/20168909-naukovyuisnyk-113-08>

Павловская-Ежова Т.А., Сокальская В.Ф.

АКТУАЛЬНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ПРИНЦИПОВ В. С. КОСЕНКО В СОВРЕМЕННОМ МУЗЫКАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

В статье проанализированы педагогические принципы В. С. Косенко, дана характеристика многогранной фигуре музыканта в единстве композиторской, исполнительской и педагогической деятельности на основе воспоминаний современников.

Рассмотрена новаторская методика фортепианного исполнительства В. Косенко с точки зрения практического использования его постулатов в современной музыкально-педагогической деятельности и подготовке будущих учителей музыкального искусства.

Ключевые слова: украинский композитор, педагог, педагогические взгляды, творческие принципы, музыкальное образование

Pavlovska-Yezhova T., Sokalska V.

THE RELEVANCE OF THE PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF V.S. KOSENKO IN THE MODERN MUSICAL EDUCATION

The article analyzes the pedagogical principles of V. S. Kosenko. On the basis of memoirs of contemporaries it describes the artist's multifaceted figure that combined composer, performing and pedagogical activity.

It also considers innovative method of piano performance by V. S. Kosenko from the point of view of practical use of his postulates in the modern musical and pedagogical activity and education of future teachers of musical art.

Key words: Ukrainian composer, pedagogue, pedagogical views, creative principles, music education.